

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

13. Institutio ad minist. Apostolicu[m], Xauer.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

locuples quod in Ecclesia Iaponensi prerogatiuam natalium occupauit, uer. conuer-
Bernardo huic nomen inditum, & egregia deinceps fama ex raris siones Iapo-
virtutibus accessit: secuti sunt alij clariores, duo nominatim ex gente niorum.
Bonzoriorum, insigni tum facto, tum exemplo. Nam etsi hoc genus ad
Christum inflecti pro miraculo sit, uerum in his duobus exarsit amor
tantus alios etiam ad Christum trahendi, ut Goam optarent nauigare, ex
qua in Iaponiam reduces, testimonio oculato suis confirmarent, quæ
illis Xauerius de professionis Christianæ magnificentia, splendore, ac
multitudine innumerabili prædicabat. Quantis lætitiis tam fausta, & in
spes maiores præmissa incitia, Apostoli animum cumularint, nemo facile
alleguatur. Ipse impar agendis ob ea gratis bonitati diuinæ, ad hoc
sociorum suppetias expetit, unde illum item perferrebat sine sensu, tot
laborum & ærumnarum sensum, tamen cum dura iunctum inedia, ut
qui carne, pisce, uino penitus abstinere, solis olusculis, & legumini-
bus mica salis conditis, semel quotidie aleretur, ne abstinentia ciborum
vera, minus apud populum ualere, quam Bonziji ficta. Si quid solido
ex die, si quid de nocte post diurnas preces, & trium horarum
breuem somnum restabat temporis, totum conferebat in explicatione
Symboli ab se composita, Iaponicè reddenda, quam in typos quoque
Iaponicos misit, ut quod nondum licebat uoce, illuc iam stylo salutem
promulgaret.

13. Ad hæc alteras dedit in Indiam ad nostros literas delecturus ex
iis tres strenuas operas ad nouæ illius Ecclesiæ excolendam stabilien-
damque pietatem, proin omnes ad iter in procinctu starent. Digna
plane relatu epistola integra, tamen multis paginis diffusa, ut quæ
arcane sanctitatis documento multiplici affluat, & absolutum Apo-
stolicæ uirtutis magisterium complectatur, hoc est non minus propria
sanctitatis, quam utilitatis alienæ. Iubet ab iis uirtutibus cauere quæ
specie fallunt inexpertos, re ipsa præter fucum nihil habent; his niti
uelle ad ardua, & soliditatem poscentia, periculosum esse, ruinæque
proximum, præcocibus itaque iuuandarum animarum desiderijs ne
nimium credant, nec illas ferant impatientius operandi moras, vel
otiosas putent, quas domandis seipsis interim occupant. Nec se pro-
pterea satis munitos arbitrentur, ut in medios infidelium caneos se im-
mittant, quod dulci flamma superni ardoris interdum vaporentur, cui
tempestates, & maria, & hostium gladij, pericula, vincula perpeffiones,
mortes, pro ludo sunt; nempe longinqua, nempe imaginaria: imagi-
nariæ siquidem militiæ fortiter glorioseque obeundæ, uirtutem suffice-
re imaginariam: sed cum ad rem uenitur, tunc demum intelligi aliud
esse cære discriminum, & belli simulachra; aliud bellum præfens,
ipsaque discrimina subire. Cogitent etiam atque etiam ubi procul aut
soli, aut duo, ignoto in orbe consisterint; ignari linguæ, medios in-
ter barbaros, & ipsi pro barbaris, ac deterius quam soli, exosi, vexa-
tisque ob religionem quam inferunt iis aduersantem, absque diuersorio

13

Institutio
ad ministr.
Apostolicæ,
Xauer.

X 3

ad

ad quietem, confugio ad defensionem, & in exili semper vitæ mortif-
 que confinio, cogitent, inquam, iis se tentationum perditarum moti-
 bus impetendos, qui sibi nunquam in mentem venissent posse confur-
 gere, ac nisi aliud in promptu futurum, sibi parauerint præter illum
 calorem semota solum frigora prouocantem, ita se destituendos animo,
 & viribus, vt quantum ex Collegiis Indias optarant, tantum ex Indiis
 Collegia suspirent. Solida igitur & mascula virtute, maturè armentur,
 qualis humilitas, patientia, coniunctus cum Deo animus, puritas men-
 tis, obedientia, præ cæteris vero, impugnatio suimet indefessa & ex-
 pugnatio, sciantque in magnis certò defecturos, qui sibi vim facere
 etiam in minimis non norunt: præludant vincendo, conterendoque in
 aliis dæmoni, eiusdem in seipsis debellatione; sollicitationes prauas, &
 pericula in futurum, semper expectent transactis grauiora. Nec indu-
 cant apud se sic argumentari, mihi vni attento, si Deus tam prolixè
 fauet, tam liquidas infundit voluptates, quantum infidelium animarum
 lucris insudanti daturus est? imò nihil dubitent adituros se in occasio-
 nes ancipites, tamque sui perdendi, quàm alterius seruandi faciles.
 Priuatam vitæ probitatem, sapius loci, & exempli beneficium esse
 quàm propriæ virtutis: quare illic ne esse cupiant, quo illos à se mode-
 rator non destinat. Vt enim aliis nemo prodest apud quos non versatur,
 ita nec sibi, si ab se procul est, & illic nimirum vbi esse ambiuerit,
 fiant sibimet boni, si volunt esse aliis optimi, meminerint inferis teneri
 etiam nonnullos, qui cælo permultos induxerant. Quid enim iuuerit
 si mundum lucratus vniuersum, detrimentum animæ patiar? sic probè
 interius comparati haud tamen existiment, vllam diligentiam huius par-
 tem, ad ministerium tam difficilis missionis fore illis superuacaneam.
 Post hæc subdit non esse quod despondeant animum, aut difficultatum
 illarum horrore diffidant, sed viriles potius intendant conatus ad ea
 præsidia, quæ si abfuerint, vanum sit prorsus felices euentus expectare.
 Exerceantur ad cognitionem sui assidue ne suam virtutem, ex opinione
 meriantur quam de se forsitan aliis fecerunt; aut velint munera arumnis,
 & periculis aspera, quanquam speciosa à moderatoribus extorquere,
 aut sui fiducia quidpiam aggredi, sed in Deo reponant vniuersa cuius
 profusa largitas non implet, nisi suimet contemptores & vacuos, nec
 enim patitur, bonitatis suæ ac potentiam decus homines sibi arrogare.
 Hæc summa epistolæ, qua suos instituebat Apostolus, cuius ad eos
 quaqua versum per Indias, Goa mitti exempla mandauit; atque in hac
 lubet eius excellentiam sapientiæ admirari. Spectabat æternos tot po-
 pulorum interitus;angebatur animo, lamentabatur, deesse sibi quos
 secum adhiberet ad vindicandam salutem miserorum. Infimis precibus
 apud Regem Lusitaniam, apud Ignatium, & Rodericum instabat per
 literas, vt magno numero ad se operarios mitterent, ex iis etiam, (vt
 crebrò is scribit) quos haberet Europa superfluos; meditabatur quoque
 generalem ad celeberrimas Academias, & sanctissimos ordines in
 collegium

collegium tam egregij operis inuitationem, forè item ad summum Pontificem de ea re supplicem libellum; post quæ nihilominus, quos habebat ad manum de Societate, promptos, ardentis, pugnam, & pericula poscentes, tam lentè ipsum occupasse, pro calcatibus fræno-
sum, nec iudicasse quod perficiendæ virtuti propriæ ab iis tanquam solitariis, ac penè otiantibus absumberetur tempus, proximorum salutem detrahi, hoc primâ absurdi præferre speciè forte videatur; sed minus acutè longèque videntibus: non autem edoctis quantò virtutū egeant apparatu, qui Apostolorum iis in missionibus generosos labores æmulantur. No-
stris Xauerius in Oriente præpositus, Societati formabat canonem ad quem exigi oporteret quos in vitæ genus tam arduum Societas mitteret, nimirum vt illos perfectæ officij ratio ad maxima quæque pro aliorum salute sic ageret, vt nihilo pro sua segnius agerent; statuerentque quam vellent in aliis virtutem exsculpere, duci ex propria debere, præterquam si bonum spectatur publicum, tantò ad hoc se liberalius gratiæ suæ ministris infundit Deus, quantò sibi maiori sanctorum adhaerent, & præstantia virtutis, tantò ministerio respondent; ex quo ad vltimum vtilitati cedit alienæ id otium, quod in vsu priuato obedientiæ, in sui contemptu, domitu vitiorum, prauorumque habituum videntur contriuisse. Et hæc de literis viri sancti, Goam ad suorum eruditionem Cangoxima scriptis, vbi fidei sacrosanctæ sua in dies crescebat auctoritas, & sequacium numerus haud paulò latior quàm ferri posset à Dæmone, & à Bonziis tacitè spectari.

14. His enim perpetam oculos in rem suam, lucri apperuit amittendi timor. Vident nouum hunc Deum, apud Iapones si inualesceret, actum fore de ipsorum diis, mysteria sua in fabulas, lucra in auras abitura: recenti malo dum erat sanabile occurrendum. Pro concione in pulpitis, in confessibus populi publicis, vbique certatim nouæ religioni detrahendum, imponenda illi nefaria omnia, excludendos templis & diuum gratia, quicumque de illa dicentes audirent, quæ si parùm iuuarent, urbem susdeque seditionibus vertendam, concitandum in Patres vulgus, exterminandos extra Iaponiam, & in Indiam retrudendos. At coniurata immanitas flagitiosis hominibus non satis ex animo euenit, gens enim cordatæ perspicacitatis, vt est Iaponica, vitæ & doctrinæ Xauerij, cuiusque sociorum plus fidei habuit, quàm Borziorum calumniis, nec defuere qui iis exprobrarent, non esse aduersus sapientes, & probos extraneos conuictis, & criminationibus certandum; sed eorum doctrinam, si erat tam fallax, & impia vt ipsi garriebant, cur tot numero cum essent, & sibi professione sciendi tantum tribuerent, non arguissent, condemnassentque mendacij? an quod ij cum ipsis disputatione configere vitassent, quam multis, & quantos libuisset ipsis opponere? tum illos potius ad eam prouocarent; eos itaque procul allatrare quid aliud erat, nisi committi cum iis non audere, aut vi opprimere veritatem, & iniuriis ambire victoriam, quam rationibus am-

14

Dirè à Bonziis sed frustra impugn. Xauer.

fissent.